

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted to
the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARIE

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prileplje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (253)
je številka...
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
stebe naročnina. Prosi-
mo, ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 252.

Chicago, Ill., 9. julija (July) 1912.

Leto (Vol.) VII.

Zakaj je Tom Mann v ječi?

Tom Mann, svetovno znani vo-
ditelj organiziranega delavstva
na Angleskem, je bil pred krat-
kim obsojen na šest mesecev ječe,
kar so mu pozneje znižali na tri
mesece. Mann je bil obsojen radi
okrožnice, ktero je ob času zad-
njega velikega premogarskega
štrajka razdelil med vojake na
suhih in morju. Okrožnico je
angleška vlada seveda proglasi-
la za punitarsko sredstvo, s če-
mur se armada pozivljiva h upor.
Dotična okrožnica se glasi:
"Možje! Sodrugi! Bratje!
Vi ste v armadi!
Ravno tako smo mi. Vi ste v
armadi razdevanja in pokonča-
vanja, mi smo pa v armadi indu-
strije ali konstrukcije.

Mi delamo v rudnikih, premo-
gokopi, tovarnah, pristaniščih
itd. Mi produciramo in transpor-
tiramo hrano, obleko in vse dru-
ge potrebne stvari, brez kterih
ljudje ne morejo živeti.

Vi ste sinovi delavcev!

Mi gremo na štrajk, da si iz-
boljšamo delovni položaj in s tem
tudi položaj vaših očetov in ma-
ter, bratov in sester — a vi ste
pozvani po vaših višjih, da nas
morite!

Bratje — nikarte!

Vi veste, kaj se lahko pripeti.

Vselej se je pripetilo.

Držali se bomo na štrajku, do-
kter se bomo mogli. Tedaj pa lah-
ko taalioni izmed naših — in va-
ših — nepremišljenih bratov v
jezi in obupu, v bedi in gladi
prekriši zakon proti tuji lastnini.
In vam bo takoj ukazano, da stre-
ljate na nas kakor ste v Mitchel-
stownu. Teatherstone in v Belfa-
tu.

Fantje — nikarte!

"Ne ubijaj", pravi sveto pi-
smo.

Ne reče: "Ne ubijaj, dokler
nisi v uniformi". Ne! Umor je
umor — pa naj se izvrši v jezi
nad doprinešeno krivico ali s pre-
mišljenim korakom potem uni-
formirane roke s puško ali sabljo.

Fantje — nikarte!

Bodite možje! Bodite bratje!

Bodite ljudje! —

Lastnina se lahko nadomesti

— človeško življenje nikdar.

Razred lenih bogatašev ukazu-
je vam in nam, vlada vas in nas.

Oni posedujejo zemljo in vsa

življenska sredstva cele Britani-
je.

Vi ne; mi tudi ne! Vi nimate

nič; mi nimamo nič!

In kadar mi protestiramo pro-
ti krivicam, tedaj vam ukažejo,

da nas morite.

Kadar vi protestirate, postavi-
jo vas pred vojno sodišče in za-
pro.

Nas boj je vaš boj — naš boj

je vaš boj! Namesto, da bi se bo-
rili drug proti drugemu, borimo

se skupaj proti našemu skupne-
mu nasprotniku.

Prišli ste iz naše srede, iz naših

domov.

Ne delajte sramote svojim sta-
rišem, ne delajte je svojemu raz-
redu! Ne bodite slepo orodje le-
nih bogatašev in parazitov!

Vi spadate v naš razred. Prole-
tari ste. Kadar mi rastemo, vi

tastete; kadar mi padamo — če-
tudi od vaših krogelj — padate

tudi vi.

Pomislite, da mogoče boste tu-
di vi enkrat stali v vrstah štraj-
karjev, kadar odslužite vojaštvu,

in takrat — kakor zdaj mi —

boste v nevarnosti, da bodo dru-
gi vojaki streljali na vas.

Angleška s svojimi rodovitni-
mi dolinami, s svojimi izvori ru-
de in morskimi pristani bi mora-
la po vsi pravici biti naša — nas

vseh.

Vi ste se gotovo vpisali v ar-
mado radi pomanjkanja, bede.

Mi delamo dolgo ure trdo delo

za malo plačo radi naše bede. Va-

ša in naša beda pa izvira iz dejst-
va, da je Britanija z vsem svojim

bogastvom v rokah par ljudi:
Teh par ljudi, ki posedujejo celo
Britanijo, poseduje naša dela in
s tem tudi naša življenja.

Sodrugi! Bratje! Apelujemo li
na vas zastoj!

Pomislite — in ne morite, ne
ubijajte, ne streljajte več svojih
bratov!

Pomagajte nam v našem boju!
Pomagajte nam priboriti Britan-
sko Britancem in celi svet delav-
cem!"

KANDIDATA DEMOKRATSKE STRANKE.

Konvencija demokratske stran-
ke se opravičeno imenuje kon-
vencija "glasovanj". Delegatje
so morali glasovati 46 krat, da so
izvolili kandidata za predsedniš-
tvo in sicer v osebi profesorja
in sedanjega guvernerja države
New Jersey Woodrow Wilson-a.

Vsa konvencija ni bila družega
kakor pehanje različnih oseb, za-
stopajočih različne frakcije, za
predsedniško nominacijo.

Kandidat za podpredsednika je

guverner države Indiana — Mar-

shall. Tudi za to mesto je bilo

veliko gonje.

Guverner Marshall je prava

politična "tutka" in je pravi

automat kapitalističnih "bos-

sov".

Debs o tarifu.

V New Yorku eksistira odbor,

ki se peča z reformo tarifa. Ta

odbor je razposlal na predsedni-
ške kandidate in druge odlične

može vseh strank vprašalne po-
le, na katere mora vsak odgovori-
ti. Ti odgovori imajo biti izdani

v posebni brošuri ter razpečani

med narod. Socialistični kandi-

dat E. Debs je na ta vprašanja

sledeče odgovoril:

Jaz imam malo interesa v tarifu,

tako malo, da se ne morem

zavzeti za odgovor na vrste po-
slanih vprašanj. Kot socialist se

zanimam za glavno vprašanje, ka-

ter se tiče delavskega razreda in

njihovega izkoriščanja in ro-
panja, katere danes vrši v ime-

nu zakona kapitalistični razred

pod takozvanim mezdinim siste-

mom. Socialistična stranka hoče

strmoglavititi ta sistem ter ga na-

domestiti z industrialno demokra-

cijo, v kateri bodo delavci sami

svoji gospodarji ter bodo proiz-

vajali za svojo potrebo in uživan-

je mesto v korist kapitalističnim

izkoriščevalcem, kakor se to se-
daj godi.

Visok tarif, nizek tarif ali pa

sploh nič tarifa, to delavstvu ne

dela nobene razlike; ono je ropan-

je tega, kar producira pod se-
danjim sistemom.

Tarif je vprašanje kapitalistov

in ne delavskega razreda. Koli-

kor se pa mene tiče, bodo morali

kapitalisti, bodisi že majhni ali

veliki, združeni v trustih ali sa-

moštjini, rešiti to vprašanje med

seboj.

Za delavce je vsekakor potrebn-

o, da spoznajo, da jih kapitali-

zem ropa dan na dan njihovih

plač in da zato dobijo le en del

tega, kar zaslužijo. Vsi delci

nikakor ne smejo obrniti svoje

pozornosti od tega dejstva ter

slepo slediti tarifnemu in drugim

brezpomembnim vprašanjem, ki

imajo namen delavstvu nametati

pesek v oči, da ne spozna prave-

ga vzroka svoje bede.

Zopet nesreča na železnici.

Latrobe, Pa., 6. julija. — 21

oseb je bilo večeraj ubitih in 30

ranjenih v nesreči na Ligonier

Valley železnici blizu Wilpen-a.

Tovorni vlak z dvema lokomoti-

vama je zadel v enovozni izletni-

ški vlak. Z izletniki prenapolnjen

voz se je razsul na kosec, česar

posledice so bile nepopisne.

Vzrok nesreče se še ni dognal.

Niso še pokopane žrtve one ka-

tastrofe na Lackawana železnici

v New Yorku, že je isti moloh za-

hteval cel kup novih. Kdaj bo

vendar konec teh groznih nesreč?

Pod republikansko vlado.

V Združenih državah danes na
milione delavcev zamašeno išče
dela, da bi si častno zaslužili vsak-
danji kruh. Ogromna večina njih
je voljna sprejeti vsako delo. Ob
istem času, ko so ti delaželni mo-
že brez dela, vemo, da je okoli
dva miliona otrok pri delu dan na
dan. Otroci, ki naj bi se v šoli
razvijali duševno za bodoče dr-
žavljanstvo, in ki naj bi se gibali
in igrali v prosti naravi, da se
razvijejo telesno za bodoče izde-
valce za življenje potrebnih sred-

stev. Kot direktna posledica brezpo-
selnosti je danes na stotisoče
"trampov" v Združenih državah.
Njih število narašča z vsakim
dnem, ko nove iznajdbe na polju
produkcije jemljejo stotinam de-
lo dan na dan.

V Združenih državah danes na

tisoče mož in žen in otrok umira

v luknjah za jetiko in za drugimi

boleznimi, ker so prerevni, da bi

si kupili potrebnih zdravil ter si

preskrbeli zdravila in drugih za

ozdravljenje potrebnih stvari. Na

drugi strani pa stoje na stotine

praznih palač, ker so njih pre-

možni stanovanjci odšli v Evropo,

na sever, v letovišča, v kopeli in

druga zabavališča in zdravilišča.

V Združenih državah je danes

na milione delavcev, delavk in

otrok, ki delajo preveč in ki so

brez dela, beračev in revežev, tr-

pečih in mrožih! Vsi ti so tragi-

čne žrtve, za katere je kapitalizem

direktno odgovoren. Toda vsprico

vseh teh prežalostnih dejstev, je

še vedno večina ameriškega naroda

tako nezavedna, da se dá slepi

z ničevimi obljubami raznih

kapitalističnih političnih špekul-

antov, ki se pehačo med seboj za

bogate vladne jaslje.

Zakaj se pehačo ti sebičnejši za

lado? Ali morda zato, da ker je

eden bolj vnet za koristi in blago-

naroda kot drugi? Ali hoče eden

več zla odpraviti iz človeške druž-

be kot drugi? Ali, kaj še! Ne varaj

samega sebe! Ne Roosevelt, ne

Taft, ne Wilson, ne Bryan in ne

kdo drugi njih vrste more zbolj-

šati naše razmere, tudi če bi ho-

tel! Nobena starih strank, najbolj

že napredna ali nazadnjaška ali

kakersna hoče, ne more spreme-

niti našega položaja, dokler odo-

brava privatno lastnino naravnih

bogastev in produkcijskih sred-

stev.

Socialistična stranka je edina

stranka, ki more in ki bo odpra-

vila krivice in vladajoče zlo. U-

vedla bo socialno lastništvo in

kontrolirala privatno lastnino.

Na ta način ji bo mogoče odpra-

viti otročje delo in dati brezpo-

selnim možem dela.

Ker bo odpravila pogubonosno

in krivično gonjo za profitom, ji

bo lahko dati vsakomur priliko

za zadosten zaslužek za dostojno

in pošteno življenje; zato ne bo

ostajalo priložnosti za prostituci-

jo, vagabundstvo in zločinstvo.

Zopet en korak naprej.

Vsak čas izide v založbi Sloven-

ske sekcije Jugoslov. soc. zveze v

Ameriki prvi in drugi snopič

"Socialistične knjižnice", koje

namen je poučiti slovenske delav-

ce v Ameriki o socializmu in de-

lavskem gibanju sploh potom po-

ljudno pisanih člankov in razpr-

av ter jih tako privedi v vrste

drugih zavednih delavcev. Vsi delci

tega jo bodo naši sodrugi in dru-

gi zavedni delavci z veseljem po-

zdravili.

Prvi snopič prinaša dva članka

in sicer Etbin Kristanov članek:

Kapitalizem in proletariat ter

Morris Hilquitov članek: Delav-

sko gibanje v Združenih državah

in drugod. Drugi snopič pa obse-

va članek Algemon Lee-a: Naše

politične stranke in Carl D.

Thompson-ov članek Rastoča moč

moč socializma. Cena snopiča 5 c.

Več prihodnjic.

Pol miliona za volilni boj.

Socialistična stranka v Ameri-
ki bo letos bojevala volilni boj,
kakršnega še ni v svoji zgodovi-
ni. Narodni soc. kampanjski od-
bor je izdelal obsežne načrte, ko-
jih uresničenje pomeni sijajen
uspeh soc. stranke pri jesenskih
volitvah.

Za izvršitev vseh teh načrtov
pa rabi stranka pol miliona dolar-
jev, kar je jako malo, ako pomi-
slimo na obseg in delo, ki se ima
izvršiti in ako upoštevamo dejst-
vo, da izdajo druge stranke mili-
one in milione za svoje volilne bo-
je. Toda ta denar porabijo kapi-
talistične stranke za podkupovan-
je in drug "graft", a socialistična
stranka bo porabila ta denar za
tisk in distribucijo potrebnih
knjig, brošur in drugih tiskovin,
za organiziranje ter za vzdrž-
vanje govornikov, agitatorjev in
drugih za volilni boj neobhodno
potrebnih oseb. Pomisliti pa tudi
moramo, da se je stranka povspe-
la do moči in upliva, kar mora ne
samo obdržati, ampak tudi raz-
širiti.

Nas predsedniški kandidat so-
drug Debs se je izrazil: "Mi ra-
bimo kampanjski fond \$500.000
in s takim fondom bomo v stanu
rdeče pobarvati naš narod čezin-
čez.

Res da je to veliko podjetje, to-
da da se izvrši. L. 1908 je stran-
ka spravila skupaj skoro \$100.000
za volilni boj, a stranka je tedaj
štela komaj eno petino sedanjega
članstva. Pomisliti pa moramo
tudi na navdušenje in javno
mnenje o socializmu danes in
pred štirimi leti, poleg tega pa
moramo tudi upoštevati številne
priložnosti za zmage, zlasti za po-
stavodaje posameznih držav in
kongres. Ako bodo člani stranke
letos toliko storili za stranko ka-
kor so pred štirimi leti, bo stran-
ka z lahkoto spravila skupaj to
vsoto.

Po načrtih voditelja volilnega
boja Mahlon Banes-a, je dan 20.
julija določen za zbiranje fonda
enodnevnice plače (one day wage
fund). Na podlagi tega načrta
prispeva vsak član plačo enega
dneva. Lahko da tudi manj, a te-
daj naj pri svojih prijateljih in
znancih nakolekta toliko, da bo
skupna vsota enaka njegovi pla-
či enega dneva.

30% teh prispevkov ostane pri
klubu 20% dobi državna orga-
nizacija, 50% pa gre v narodni
kampanjski fond.

Izvršitev tega načrta pomeni
25 milijonov kosov literature, ki
se bo razdelila med ameriški na-
rod zastoj; pomeni lepo število
soc. kongresmanov, ki bodo na-
daljevali in pospeševali veliko de-
lo, započeto po sodr. Bergerju;
pomeni izvolitev članov v zakono-
daje dvanajstih držav; pome-
ni dva miliona soc. glasov; pome-
ni triumfalni pohod združenega
zavednega delavstva k končni
zmagi. — Zatorej vsi v boj, brez
razlike in izjeme, na dan 20. ju-
lija!

Socialistična stranka namerava
v kratkem izdati tudi knjigo, ki
bo razkrinkala republikansko in
demokratsko stranko. Ta knjiga
bo izšla v milion izvodih in se bo
bavila s sedanjiimi socialnimi, go-
spodarskimi razmerami z vsemi
njihovimi krutimi posledicami, za
katere sta republikanska in de-
mokratska stranki direktno od-
govorni. Pri tem delu bodo sode-
lovali najboljši pisatelji in stro-
kovnjaki v poznavanju sedanjih
žalostnih razmer. Ta knjiga bo
nedvomno marsikomu odprla oči.

Prodajalci tiketov

za zadnji soc. piknik v River
View park-u so naprošeni, da po-<

PROLETAREC
LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA
LJUDSTVA.
IZHAJA VSAKI TOREK.
Lastnik in urednik:
jugoslovanska delavska tiskovna družba
v Chicago, Ill.
Vrednina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za
pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.
Opomba: Pri spremembi naslova
in obzela novega naznaka tudi STARI naslov.

PROLETARIAN
Owned and published EVERY TUESDAY by
South Slav Workmen's Publishing Company
Chicago, Illinois.
Glasilo Slovenske organizacije
Jugosl. socialistične Zveze v
Ameriki.
Subscription Rates: United States and Canada,
\$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries,
\$2 a year, \$1 for half year.
Advertising Rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):
"PROLETAREC"
1146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

**KANDIDAT DEMOKRATSKE
STRANKE IN AMERIŠKO
DELAŠTVO.**

V prvih dneh te konvencije de-
mokratske stranke, se je izrazil
večkratni strankin kandidat in
autoriteta v stranki William J.
Bryan, da je večina kandidatov
pod kontrolo newyorških veleka-
pitalistov in njihovih interesov,
kar mu zavedno ameriško dela-
štvo prav rado veruje. Čudno pri
tej konvenciji, ali bolje, pri dele-
gatih pa je to, da so se zedinili
pri nominiranju guvernerja Wil-
son-a, ki je na glasu, da je na-
sproten tem interesom.

Da Bryan in zastopniki "Wall
Street"-a niso posebno navduše-
ni častilec kandidata Wilson-a,
to se lahko veruje; še lažje pa je
verovati, da kapitalističnemu "Iz-
raelu" Wilsona ni treba biti prav
nič strah, kajti v celni njegovi
platformi ni niti ene točke, vsled
katere bi se morali ameriški ka-
pitalisti vzemirjati, ali ki bi po-
stavil v nevarnost kontrolo kapi-
talizma nad Združenimi državami.
Sicer bi bil kapitalističnim
mogoteem ljubši kandidat brez
namostojnega mišljenja — poli-
tična mevža, kakor je Champ
Clark, predsednik poslanske
zbornice v Washingtonu, a oni so
kljub temu voljni podpirati Wil-
son-a.

Demokratiški politični veljaki
upajo, da bodo zmagali z Wilson-
om in potem prav po turško vla-
dali in izkoriščevali ameriški na-
rod. Te njih namere so se prav
očito pokazale, ko so politični
"boss-i" nekaterih držav glasove
svojih delegacij oddali za Wil-
son-a, dasi so sami zastopniki ozi-
roma solastniki trustov, torej ve-
lekapitalizma, kateremu baje
Wilson nasprotuje. Toda vedeti
je treba, da demokratje letos u-
pajo s sigurnostjo na zmago, zla-
sti, ker se je republikanska stran-
ka razdrobila. Da se pa njih želje
uresničijo, je pa treba, da ima
stranka za kandidata moža, s ka-
terim bo stranka lahko paradira-
la in ki bo stranki pomagal do
kontrole nad posameznimi drža-
vami, kakor tudi nad celim na-
rodom.

Res je sicer, da nihče nima po-
voda dvomiti o osebni poštenosti
kandidata Wilson-a, a osebna po-
štenost predsednika sama na sebi
ne pomeni še nič; glavno vpra-
šanje za vas delavce je, kaj ima
on za nas, kaj pomeni njegova
izvolitev za ameriško delavstvo?
Glavna točka njegove, to je, de-
mokratske stranke, platforme je
revizija colninskega tarifa. To pa
nas delavce malo ali pa nič ne
zadeva. Dokaz za to nudi Angli-
ja, kjer colnine ni, a kjer so de-
lavci ravno tako ali na še bolj
izkoriščani, kakor pri nas, ki smo
"zavarovani" z visokim tarifom.
Kaj imamo torej pričakovati od
odprave ali revizije tarifa?

Wilson in njegova stranka sta
za regulacijo trustov potom med-
državne trgovske komisije, ka-
keršno imamo danes za uravna-
vanje železnice. Kaj imajo dela-
vci pričakovati od te komisije?
Nič! In zopet nič! To lahko pot-
dijo štrajkujoči delavci pri Illi-
nois Central železnici, kjer štrajk
traja že deset mesecev in kjer se
uprava iste poslužuje najpodelj-
ših sredstev, da bi prisilila štraj-
karje, da bi se šele zaneprej upre-
gli v jarem skrajnega izkorišča-
nja. Vprašajte dalje stavkujoče
prekladalec blaga, ki so bili vsled
sramotno nizkih plač in nezno-
nih razmer, primorani stopiti na

stavko, koliko je zanje storila ta
komisija? Nič! Še manj kakor
nič! — Potom take komisije hoče
Wilson in njegova stranka rešiti
najvažnejše, naravnost goreče
vprašanje današnjega časa! Ali
naj delavstvo izroči tja v en dan
brez vsakega premisleka svojo u-
sodo takim komisijam, ki niso
drugače kakor metla kapitalistič-
nih izkoriščevalcev.

Kaj ima Wilson za znižanje se-
danje neznozne draginje? Nič!
Kako namerava Wilson rešiti
rešitve nujno potrebni problem
brezposelnih delavcev, kojih šte-
vilo sega včasih do pet milijonov?
Nikakor!

Kaj hoče storiti Wilson, da bo-
do delavci dobivali popolno pla-
čilo za svoje delo? Nič!
Skratka, ali hoče Wilson re-
šiti sploh kak važen delavski pro-
blem? Nobenega!

Wilson in njegova stranka
imata v svoji 5000 besed dolgi
platformi vse polno določeb za
druge stanove, a za milijone trep-
čih, zaslužjenih in izkoriščanih
delavcev nimata ničesar. Ali naj
potem delavci, ki so po svojem
številu odločujoč faktor, glasuje-
jo za takega kandidata, za tako
stranko? Nikakor ne! Stranka,
ki hoče naše glasove, mora biti
delavska stranka in njen kandi-
dat mora biti delavec, ki pozna
naše gorje, naše potrebe in naše
težnje, ki ima srce za nas in za
kojega smo sigurni, da bo delal za
nas.

**ALKOHOL IN DUŠEVNE BO-
LEZNI.**

Statistike kulturnih dežel ka-
žejo žalostno sliko v vedno na-
predujočem uživanju alkohola in
o groznih posledicah tega uživa-
nja. Pijančevanje se širi in peha
ljudi v bedo in bolezn. Od leta
1877. do l. 1879. je bilo oddanih
v bolnišnice na Nemškem zaradi
alkohola 12.836 oseb in 2556 oseb-
bam se je vsled pičaje omračil
um. V l. 1889. je naraslo število
bolnikov vsled alkohola na 33.-
065 in v nornišnico je bilo oddanih
bolnikov 3809. L. 1899. je bilo oddanih
v bolnišnice 65.443 oseb, v norniš-
nice pa 7394. V teku petindvajset-
let se je število bolnikov vsled
nezmernega uživanja alkohola
popetilo, število onih ki so pri-
šli v nornišnice pa potrojilo. V
švicarskih nornišnicah je bila od
l. 1900. do 1905. ena petina vseh
moških zaradi alkohola. Uživanje
alkohola in dedne bolezni na umu
so v najtesnejši zvezi. V norniš-
nicah je bilo od 5504 moških 1748
in od 4868 ženskih 1170, ki so
imeli staršev alkoholike. Na kon-
gresu italijanskih zdravnikov, ki
delujejo v nornišnicah, se je kon-
statiralo, da je 13.8 procentov
moških in 1.9 procentov ženskih
v vseh nornišnicah, katerim se je
omračil um vsled nezmerne u-
živanja alkohola. Ako se prište-
jejo še oni bolniki po nornišnicah,
pri katerih je alkohol indirektni
povzročitelj, naraste število na
18.2 procentov. Te številke govo-
re dovolj razločno in jasno o
škodljivem vplivu žganih pičaj.
Posebno delavstvo bi jih ne sme-
lo prezreti. Kako naj delavstvo
izbojuje boj, v katerega ga je
postavil kapitalizem, če je njegov
duh vsled pičaje nezmožen, da
premosti svoj položaj. Alkohol
otopi misli in potisne človeka na
živalsko stopnjo. Ne samo stari-
ši postanejo nesposobni za raz-
redni boj, tudi otroci oslabe; za-
ostanejo v duševnem in telesnem
razvoju. Posebno matere bi se
mogle vzdržati alkoholnih pičaj-
ev, če ne bi ob enem ne smele za-
muditi nobene prilike, pokazati
otrokom pijančevanje kot nekaj
ostudnega in poniževalnega. O-
trokom, ki niso nikdar uživali
alkohola, se največkrat tudi po-
zneje študi vsaka opojna pičaja.

Delavske matere, storite svojo
dolžnost in ne dajajte otrokom
alkoholnih pičaj, ker le potem se
bodo vaši otroci razvili v času
potrebne moči, ki bodo krepko
in odločno stopali v razredni boj.

Pitagora: Ne delaj ognja z me-
čem.

Menander: Reče težko najde so-
rodnika. — Zakladi so slepi in
oslepe vsakogar, ki se nanje
ozira.

Marcijal: Resnično moder je tisti,
ki je moder, ne da bi bil pre-
moder.

Sofoklej: Najhujše zlo more biti
ključ do sreče, če se pravilno
porabi.

Strokovno gibanje.

Karl Kautsky. Konec

(Konec).
Odkar so se uvedli v produk-
cijo stroji, se z nenavadno nagli-
co pospešuje proces presnavlja-
nja vse industrije v kapitalistič-
no. Toda kapitalistični obrati se
ne spremenijo takoj na vseh pro-
dukcijskih poljih in tovarne, ki
producirajo s stroji. Manufaktu-
ra se je še do danes ohranila na
raznih poljih, n. pr. v črkostav-
ljenju. V nekaterih industrijskih
panogah se je kljub kapitalistič-
nemu obratu rokodelska produk-
cija še ohranila, n. pr. v krojaš-
tvu, v kolikor ne služi prodaji
na delebo. Seveda kapitalistično
izkoriščanje obrti, ki stoji še na
stopnji rokodelstva, navadno ne
privede do velikega obrata, am-
pak do pritlikavega obrata do do-
mače industrije. Delavci domače
industrije pa so najmanj odpor-
ni izmed vseh.

Tudi pod gospodstvom s stroji
obratovane velike industrije v
kapitalistični produkciji se vzdr-
žuje — seveda polagoma izginja-
joča — vrsta panog industrije, ki
ne morejo pogrešati izučeni-
h delavcev, kateri so si prisvojili go-
tovo višino spretnosti. Velika in-
dustrija sama ustvarja celo vr-
sto novih delovnih panog, ali pa
razširja že obstoječe, ki imajo za
predpogoj posebno spretno moč
ali posebno znanje, in ki se jim
ni treba bati konkurence neuče-
nih delavcev ali žensk in otrok.
To je veljalo in večinoma še vel-
ja n. pr. v nekaterih panogah
pridobivanja in predelovanja ko-
vin.

Delavski proletarijat se deli po-
temtanjem v dve veliki plasti:
višje stoječi, ki je vsled razmer
v različnih ozirih ali kvalificira-
nih delavcev. Pod to plastjo pa
se širi velika in dnevno narašča-
joča masa delavcev, ki imajo po-
srel, za katerega izučitev niso po-
trebna nikakoli posebna predzna-
nja, spretnosti ali zmožnosti; naj-
si so nekateri izmed teh delavcev
še takoj spretni, izobraženi ali
zmožni, kljub temu spadajo v od-
delek neizučeni, nespretni ali
nekvalificirani delavcev, ki se
brez težave nadomeste, do kate-
rih ni treba nikake obzirnosti,
katerih odpornost je neznatna.

Boljšje stoječi, kvalificirani de-
lavci so tisti, ki jim gre prednost
v boju za povzdigo delavskega
razreda. Ti tvorijo najbojevitej-
še elemente proletariata, zakaj o-
ni so tisti, ki so najbolj sposobni
za odpor proti kapitalu. In v šte-
vilnih bojih so pokazali svojo
bojevitost.

Njih stališče ima marsikatero
podobnost s tališčem cehovskih
rokodelskih pomočnikov; tradi-
cije rokodelskih pomočnikov so
mnogovrstno ohranile med njimi,
rokodelskih pomočnikov organi-
zacijske in bojne metode so si
vzeli kvalificirani delavci za
zgod. Nove gospodarske bojne
organizacije delavcev — in sicer
sprva samo kvalificiranih delav-
cev — strokovne organizacije, so
včasih naravnost nadaljevanje sta-
rih družb, pogosto in zlasti v za-
četku strokovnih gibanj pa so
vzrastle iz tradicij ki jih je bilo
zapustilo cehovsko pomočništvo
pri medznih delavcih.

Prvotno sorodstvo strokovnega
gibanja s cehovskim pomočni-
škim gibanjem se ne izraža samo
v odpornem duhu in odporni sili
strokovnih organizacij. Časi se
pojavi tudi med strokovnimi or-
ganizacijami cehovski duh,
stremenje po kastovski odloči-
tvi, po enostranski brigi samo za
ožje pokliskne interese brez ozira
na splošne delavske interese. V
posebnih okoliščinah gre to la-
ko tako daleč, da strokovne or-
ganizacije kvalificiranih delav-
cev ne zanemarijo samo dolžno-
sti solidarnosti s celokupnim de-
lavskim razredom, ampak skuša-
jo imeti dobiček naravnost na
stroške drugega delavstva — na
primer z omejitvijo števila va-
jenec, ki se uče njih poklica. S
tem sicer zmanjšajo ponudbo de-
lavskih moči v lastnem poklicu,
tako samo na stroške drugih de-
lavskih plasti, nimajo moči,
da bi izkile take omejitve, tako
da krene v te poklice tem več de-
lavskih moči.

Časih se samo v posamičnih obr-
tih ločijo njih organizirani člani
kot "aristokratje" dela od "dru-

Pot, ki jo korači moderno
mezdno delavstvo iz svoje nek-
danje sebičnosti in brezposemb-
nosti do vse oblasti v človeški
družbi, ni gladka in ni ravna. Na-
še trajne zmage spremljajo tre-
notni neuspehi in porazi. Naši
vsakdanji boji nas pogosto po-
stavljajo pred vprašanja, ki se
neposredno ne dotikajo naše o-
samosvojitve. Ampak ti mimogre-
doči neuspehi, ki so v primeri z
veličastnimi zmagami le neznat-
ni, nas ne smejo oplašiti, postra-
ska vprašanja ne smejo skaliti
našega pogleda in niti za trenot-
ek ne smemo odmakniti oči od
našega socialističnega cilja, ki
nas napaja z neusahljivim pogu-
mom in ki nas ravna v dnevnih
bojih in vprašanjih.

Socialistična misel je jasna in
preprosta. Spoznavamo, da kolje
sedanja oblika lastnine vso člo-
veško družbo na dvoje in da mora
proletarski razred kapitalistič-
nemu razredu plačevati davek za
svoje življenje. Od zemlje nas
loči privatna lastnina, strojev ni-
mamo, rudniki in tovarne niso
naše; in če hočemo delati, da živi-
mo, moramo svoje delovno silo
prodajati onim, ki jim privatna
lastnina podeljuje oblast nad
proizvajalnimi sredstvi. In po-
setniki čutijo svojo oblast in jo
dajejo čutiti tudi nam: od sadov
našega dela na polju in v rudni-
kih, na plavžih in v tovarnah si
jemljejo leto za letom bogat del.
Renta in najemnina, obresti dr-
žavnih dolgov in dividende del-
nie, procenti obligacij in profiti
— naše delo so, ki ga uživajo
drugi!

Kapitalistična lastnina je pro-
kleti mehanizem sedanje družbe,
ki nam sad našega dela jemlje iz-
pred nas in ki nam kraje osnov-
no sestavino človeške osebnosti,
delo. Krutemu zakonu kapitali-
stične lastnine ne moremo ubeža-
ti. Komaj se vrnemo iz zatohle
tovarne, iz mračnega rudnika,
kjer smo pustili del svojih moči,
kri svojega zdravja in življenja
pri stvarjenju dividende in ren-
te, v svoje puste domove, že pre-
ži na nas novo obdavljenje: stana-
rina. In kar smo oteli pogoltnim
rokam lastnine, nam pleni držav-
ni davek v najrazličnejših obli-
kah — ne za kulturne in splošne
svrhe, ampak poglavito za za-
varovalnino kapitalističnega tri-
buta za vojaštvo. In če se poda z
okleščeno mezdno v branjarjo,
mora potolažiti celo rajdo pre-
kupčevalcev, in če gre v veliko
trgovino, mora položiti tribut
trgovskemu kapitalu. V srednjem
veku je bila vsaka cesta stokrat
pregrajena z mitnicami, pot de-
lavca je še dandanašnji zastraže-
na z nepregledno vrsto cestinar-
jev in za vsak korak, za vsak gib-
ljaj svojega življenja mora dolo-
čiti kapitalističnemu razredu vi-
soko odkupnino.

Ampak ne le da je delavsko
življenje obremenjeno s hudimi
privatnimi in državnimi davki,
tudi svobode ni deležen trpin. Če
bi bilo v resnici delo svobodno,
bi morali delavci biti deležni u-
prave delavnice, kakor so po voli-
ni pravici poklicani, da soddloče-
jejo v državi. Danes pa so kakor
sužnji in nimajo besede o organi-
zaciji dela; dminarji kapitalistič-
ne sistema so in kapital, iz njih
dela ustvarjen in njih vplivu od-
vzet, določa o usodi dela.

Ampak razdružitev delavske o-
sebnosti ni še ves zločin privatne
lastnine. Kapitalistični razred je
enoten le napram delavstvu. Med
seboj pa je razrtgan z najrazu-
danejšo konkurenco. Nesposoben
je, da bi se organiziral in da bi
uredil produkcijo po dejanskih
potrebah; gospodarska anarhija,
ki izbruhne od časa do časa v
strahotnih krizah, tepe neusmilje-
no po delavskih hrbtih. Krivica
vseh krivic je, da so odgovorni za
produkcijo, o kateri nimajo besede,
da so kaznovani, ne da bi bi-
li vprašani. In če bi se kapitali-
zem organiziral, če bi z svetovni-
mi trusti reguliral produkcijo, bi
zloralbljal svojo moč za oduške
cene: delavstvo bi ubežalo stra-
hotam gospodarskih kriz in padlo
v kremplje vampirskih monopo-
lov.

Vsa krivica in vsa beda izvira
odtod, da ima en razred oblast
nad proizvodjalnimi sredstvi in da
diktira svoje zakone drugemu
razredu, vsej družbi. Ta jarem

je treba zlomiti. Treba je le od-
straniti razredno nasprotje: pro-
izvajalna sredstva je treba iz-
gati kapitalističnemu razredu in
jih podeliti organizirani družbi.
Skratka: kapitalistično lastnino
je treba razrušiti in jo nadomesti-
ti z družabno lastnino. To pa je
zadnji cilj socializma, kateremu
je podrejeni vse naše boje!

DELAŠKI RAČUNI.

Po vseh civiliziranih državah
je uvedeno neprestano opazovanje
prirodnih in družabnih pojavov.
Oko statistike z enako vneto za-
sleduje premembe vremena, zrač-
nega tlaka, vlage, gibanja morja
in rek kakor hvaležnost polja in
izdatnih rudnikov. Ampak za
enod sedanja družba nima smisla
in ne kaže zanimanja: za delav-
sko življenje.

Pred 153. leti, v času ko velika
revolucija še ni izžistila evrop-
skega zraka, je slavni angleški
ekonom Artur Jounng zasipal tele
znamenite besede: "Položaj naj-
nižjih ljudskih slojev je tako va-
žen za življenje narodov, da po-
tovalec ne more skrbno dovolj
paziti na vse okoliščine, ki ga o-
predeljujejo. Njih blagostanje je
široka podlaga za javno blago-
stanje. Oni so ki vse rede, oblačijo
in bogate in ki se vojskujejo za
vse ostale družabne razrede. Le
če zmorejo vsa ta bremena, ne da
bi breme čutili, je položaj dežele
srečen. Moč in bogatstvo nara-
dov je v sorazmerju z njihovim
blagostanjem, in če so siromašni,
so tudi narodi šibki." Ampak mo-
drosť je kanila na gluho zemljo
in ni rodila dejanj. Za račune de-
lavskih družin se vladajoči razre-
di še do danes niso menili in v
statistiki zanje ni rubrike.

Poznanje gospodarskega polo-
žaja, v katerem živi in trpi de-
lavstvo, je izredno važno: vse de-
lavske tožbe in pritožbe vro iz
njega. Stvarniki bogatstva žive v
bedi in glad je udomačen gost v
njihovih domovih. In če jim je
življenje prizaneslo s trdanjem,
če jim nudi, kar terja želoče,
jih je pa nagnalo v mračne brlo-
ge, v temne luknje, kjer ne živi
telesno in moralno zdravje. Živ-
ljenje delavcu pripoveduje, da bi
vzgaljal svoje otroke in mu one-
mogoča, da bi jih pošteno oblačil.

Na vprašanje, če ustajene ali
rastoče mezde zadostajo delav-
stvu za prehrano, za stanovanje, za
oblačenje in za vzgojo, če se na-
čin in obraz njegovega življenja
zboljšuje ali slabša, na to vpra-
šanje more odgovoriti le točno in
zvesto zasledovanje delavskih ra-
čunov, opazovanje bilance delav-
skih družin. To je potrebno ne le
v interesu delavstva, da vidi v
številkah izraženo svojo mizerijo
ki jo čuti dan za dnem, važno je
tudi za znanost, za državo, da
ima verno in resnično sliko delav-
skega življenja.

Središče razrednih bojev je boj
za mezdo, ki je delež delavstva
na bogatstvu, katero vsvarja
Vladajoči razred, posestniki pro-
izvajalnih sredstev: zemlje in
rudnikov, fabrik in železnice, gle-
dajo v razuzdani gonji za trenot-
nim dobičkom — ki je značilna
za kapitalistično gospodarstvo —
da potlačijo delavske mezde,
in se ne menijo za kvarne učin-
ke, ki vstajajo iz njihovega ra-
vanja družbi in produkciji. Za-
kak delavec ni le producent, am-
pak je tudi konzument in kupec
izdelkov in od njegovega gospo-
darskega položaja je v silni meri
odvisen uspeh vseh proizvodjalnih
panog.

Rdeči deželni zbor. Pred krat-
kem so bile v nemški državi
Schwarzburg-Rudolstadt deželno-
zboreske volitve, ki so zbujale tudi
izven dežele največjo pozornost.
10. novembra lanskega leta si je
socialna demokracija pri volitvah
priborila večino v deželnem zbo-
ru. Vlada je kmalu nato rdeči de-
želni zbor razpustila, zanašajoč
se, da pri novih volitvah razbije
socialno demokratično večino.
Ampak nakana se je vzle složne-
mu nastopu vsega meščanstva te-
meljito izjalovila in socialno-de-
mokratična stranka se vrača v
deželni zbor neoslabljena. Od
šestnajstih deželnozboreskih man-
datov jih je pridobila devet. Z iz-
idom volitev je pokopana vladna
namera, da omeji volilno pravico
in tako onemogoči ljudstvu vstop
v deželno zbornico.

Delavsko gibanje v srednjem in starem veku.

Davno predno so se ustanovile delavske organizacije in po vsem razmišljanju socialistična načela, so se že bili silni in hudi razredni boji. Zgodovina nam pripoveduje, da so že v starem Rimu obstajale močnejše delavske razredne korporacije. Numu Pomiliu, ki je bil najbrž prvi organizator delavstva v Evropi, se je posrečilo že v onih davnih časih prav močno organizirati skoraj vse stroke delavcev. Organiziral je kotlarje, mizarje, izdelovalce rožal, barvarje, in čevljarje podobne, ostale stroke pa skupno. Načelno bojevitost in ustrajnost kazale vse te organizacije. Dolgotrajne stavke, burni shodi in demonstracije po ulicah niso bile nenavadnega že v starem Rimu.

Ali veliko preje in še v večjem obsegu so se bili razredni boji v drugih krajih sveta. Ko je preladoval v Evropi še najhujši barbarizem so že eksistirale na Kitajskem velike in močnejše delavske in kmečke organizacije. Organizacija Kung-So je združevala milijone delavcev vseh strok. Imela je svoj centralni odbor in rezervne sklade. Tudi kmetje so bili združeni v Kung-So, v podobi katerega so spadale tudi razne konzumne in proizvajalne družbe. Toda zgodovina nam pripoveduje, da so razredne, kmečke in delavske organizacije, eksistirale že celo v Babilonski dobi. Organizacija lesnih delavcev in kamnolomcev v Parizu je bila ustanovljena v letu, ko se je začelo graditi Jeruzalemski templj; — l. 1490. pr. Kr. so opetarji po celim Egiptu skozi celo to stavkali. Bili so skoraj vsi do najnjene organizirani in imeli so svoj močni rezervni sklad; dolgotrajni boj je končal z najpopolnejšim uspehom stavkajočih.

Ali če primerjamo cilje in oblike tedanjih organizacij z današnjimi, opazamo veliko razliko. Medtem, ko so se te organizacije posluževale enakih bojnih sredstev kot sedanje, so pa stremile k drugačnim ciljem. Niso zastopale tudi različne in drugačne razrede. Naše organizacije združujejo le proletariata, t. j. razred, ki ničesar drugega ne poseduje nego svojo delovno sposobnost in silo; v tednjih organizacijah pa ni bil zastopan razred neposedujočih, ker ti so bili tužnji bogatašem in niso imeli pravice in ne priložnosti za združitev. Združevale so te organizacije le t. zv. rokodelce, ki so bili, v primeri z zaslužnjem, neposedujoči delavcem, bolj neodvisni. In kakor se v tem razlikujejo od sedanjih organizacij, tako so bili tudi cilji in zahteve, za katere so se bojevali pač vse drugačni.

Ni bilo še proletariata, ker v tednjih časih še ni bilo industrializma. Te prve korporacije delavcev, kolikor toliko neodvisnih, niso stremile po preureditvi družbenega in gospodarskega sistema; hotele so le razširiti svojo razredno svobodo in zboljšati svoj strokovni položaj.

Toda že vse drugačne oblike in cilje so imele korporacije rokodelcev srednjega veka. Opaža se vpliv časa in gospodarskega razvoja. Tudi se že stopijo nasproti korporacije posedujočih in neposedujočih rokodelcev. Prišel ni še na vrsto proletariata, ker za to je še vedno manjkala glavni predpogoj: industrializem in tehnika. Ali srednjeveške korporacije neposedujočih rokodelcev. Če tudi jim še ni bil cilj razlastitev kapitalizma, se že približujejo moderni dobi, ker gre jim ne le za zboljšanje svojega gospodarskega položaja ampak tudi za pridobitev državne pravice in moči.

Prvi začetek delavskega, v pravem pomenu besede: razrednega boja, je menda opaziti na Nemskem in Francoskem v XIV. veku. V tej dobi vsled vedno naraščajočega števila prebivalstva in vedno večje prilastitve zemljišč od strani graščakov, naraščajo tudi rokodelski sloji, medtem ko se zniža število kmetov, kar popolnoma predrugači, ves dotedanji razredni in gospodarski proces. Razmere rokodelcev postajajo silno neznosne. Skušajo zato potom svojih korporacij

zboljšati svoj vedno slabši položaj. Zjedini se so v tem letu vse korporacije na Nemškem in dolgotrajen boj proti izkoriščevalcem in za razširjenje svobode. V Kolmaru je v XV. veku izbruhnila stavka pekov, tkalcev in krojačev, ki je imela obsežne in nevrne oblike. V XVI. XVII. veku so stavkali francoski tovarniški tkalci, zahtevajoč zvišanje mezd in skrajšanje delovnega urnika. Prvega maja leta 1539. so stavkali tiskarji v Lionu, kljub reakciji in grožnjam od strani gospodarjev, ki so zahtevali, da naj država razpusti delavske korporacije. V letu 1744. je stavkalo v Lionu in Imosu 40.000 tkalcev. Vseposvobod po Francoskem je delavstvo stavkalo in demonstriralo po ulicah. V nekaterih krajih je gibanje imelo revolucionarne oblike.

Močne organizacije, stavke in nemiri onih časov nam pričajo, da se je delavstvo že približevalo moderni dobi in začelo se zavajati svojega razrednega položaja. Tu se je delavstvo že borilo za gospodarske in politične pravice. Ali moderni boji in cilji proletariata so nastali tedaj, ko je velikanška francoska revolucija predrugačila dotedanji gospodarski in proizvajalni sistem na način, da se je iz slojev sužnjev in neposedujočih rokodelcev razvil razred salariatov. Kapitalizem, razvoj industrij, razširjenje koalicijske svobode in nova stremjenja, ki jih je rodila francoska revolucija, so silile razred salariatov, da se potem skupnega boja skuša duševni in gospodarsko svoboditi. Popolnoma razlasten, neusmiljeno izkoriščen, prisiljen se udati železnim zakonom kapitalističnega razvoja, je novi razred uvidel, da mu je edina odpora ona moč, ki je omogočila zmago meščanskega razreda nad fevdalizmom — t. j. gospodarska, razredna združitev in politična zavest. Od razširjenja te zavesti je odvisna končna zmaga delavstva.

"Proletarčeva" armada.

Ra-ra-ra! Ra-ra-ra! Bum-bum!! Mogočno koraka naša vedno večja armada in naš prapor vihra ...

Naprej! Naprej! — Narašča, narašča armada in pred seboj podira vse predsodke, dvome, bojzani in druge take vruguljčke, ki obletavajo marsiktere sodruga čes: ne bomo pa ne bomo mogli povečati našega "Proletarčeva" še tako hitro. Armada vse to pometi s poti in na njenem praporju se lesketa: Bomo pa bomo povečali našega "Proletarčeva" takoj v septembru!

Kajti, kjer je armada, tam je moč in kjer je moč, tam so rezultati na dlani. Zato armada — armada "Proletarčevih" prostovoljcev — le naprej! Svoj cilj je blizu!

Kje je sila, kje atrakcija, da bi nas odvrnila od našega dela? Saj je ni! — Kaj nas briga politični cirkus, ki se odigrava v "kem-pah" erkačjih starih strank! Naj erknejo v božjem imenu — soj za drugo več niso. Socialisti bomo poskrbeli le toliko, da jim priredimo — vesel pogreb! — Prešli smo tudi preko "slavnega četrtega" z vso norostjo, ki jo navadno prinaša in odnaša; tudi ta nas ni zamotil, da bi odvrnili oči od našega cilja. In še tisoč in ena druga stvar pleše okrog nas v vrtincu — ali armada se ne briga zato. Mi vidimo pred seboj le naš boj in tega bijemo naprej!

Sodrugi, lahko smo veseli in vse nade polni. Dober mesec je, odkar ste vi — armada — s podvojen, potrjeno močjo na delu za večjega "Proletarčeva", a že ste dosegli rekord, na katerega ste lahko ponosni. Danes izkazuje "Mož z batom" \$689.12. Imenitno, kaj? Mi smo sicer toliko pričevali že koncem junija, ali nič ne de. Bo pa "Mož" moral tolikanj bolj udrihati ta in drugi mesec, da zateče zamudo.

Ubogi "Mož"! Kako se poti te dni. Poslali smo ga na se konec in kraje med naše delavce, koder trka na njih razredno zavest in prepričanje; po vseh mestih, kjer se zbirajo napredni in razredno-zavedni slovenski delavci, spremlja "Mož z batom" nabiralno polje za večjega "Proletarčeva". In

"Mož" se je takoj spočetka pohvalil s svojo "razjo". Tolče, da lete iskre v obliki števil in to ga veseli — bo saj poprej "fraj." Torej le pomagajte mu! Ne držite ga predolgo — pošljite ga čimprej nazaj v Chicago v spremstvu nove čete prostovoljcev.

Obenem sodrugi, ne pozabite na nove naročnike. Mi hočemo, da bo večji "Proletarec" imel tudi veliko več naročnikov, več čitateljev. Sodrugi zastopnik in agitator! Vse tiste, katere imate "na piki", pridobi takoj; čimprej tembolj. Le naprej!

Končno ima "Mož z batom" nekaj veselega iz Collinwooda, O. Sodrugi v tamošnjem klubu poročajo, da bodo v kratkem priredili posebni piknik, čegar čisti dobiček je namenjen njemu — "Možu". Joj, kako se veseli "možiček"! Na pikniku bo on gotovo glavni gost in zabaval se bo fletno. Zato pa želi sodrugi v Collinwoodu kar največjo vdeležbo in povrh — še več takih piknikov!

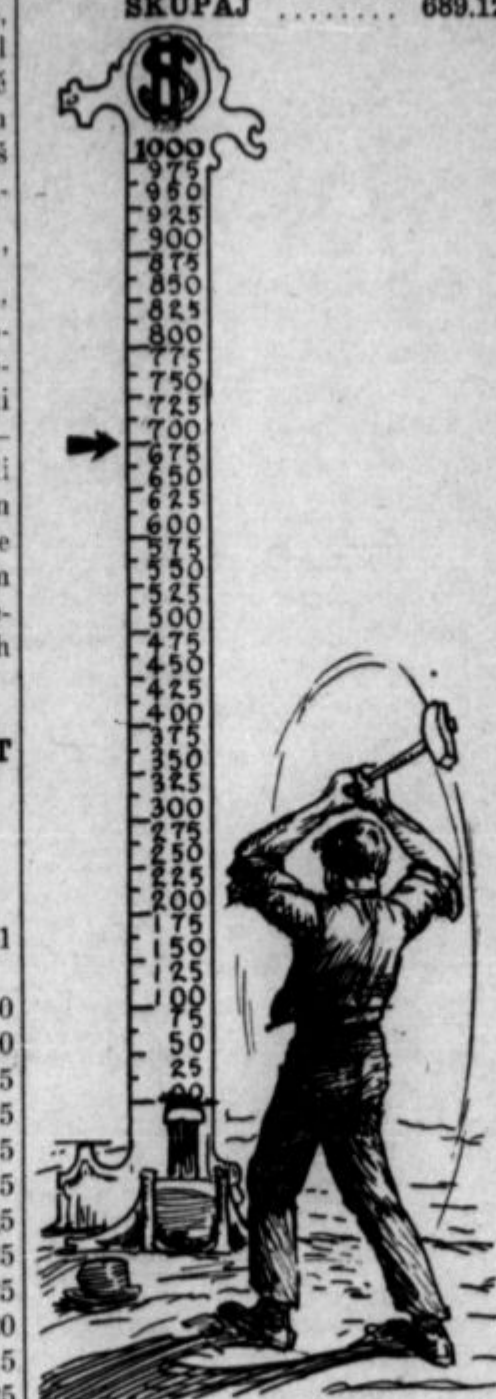
Geslo kakor po navadi:

OSEM STRANI ALI DVAKRAT NA TEDEN.

TISKOVNI FOND.

Prej izkazanih \$661.41
Oregon City, Oregon:
John Kužnik 2.00
Math Škof 1.00
Rok Zadnikar25
Frank Jare15
Neimenovan15
Anton Mestek25
Frank Burja25
Frank Uderman25
Jack Pleml25
Frank Sajovic (1.)20
Slovenec iz Oregon City15
Mike Martinjak25
Frank Sajovic (2.)15
Jack Grimšič25
Alojz Colja25
J. Zalar (1.)25
Neimenovan15
Alojz Zorza10
Joe Mrak25
Stre10
Joe Zalar (II)25
Frak Groznik15
Vineenc Jelenc25
Mike Vidic15
A. Panijan, Chisholm, Minn. 50
Fr. Gouze, Aurora, Minn. 25
"Mož z batom" — z četrto nabiralno polo. — Nabiralec: Jakob Petkovšek in ga. Frančiška Zobece na pikniku društva "Dobrodošli" S. N. P. J. John Zobece, Roslyn, Wash. \$1.00
Jakob Petkovšek, Cle Elum. 1.00
Wash.50
Ant. Janaček, Roslyn, Wash. 50
Ant. Valkovič, Roslyn, Wash. 50
Frances Zobece, Roslyn, Wash. 50
Fr. Oblak, Cle Elum, Wash. 50
Jos. Prezelj, Cle Elum, Wash. 50
Fr. Horvat, Roslyn 30
Karl Koltes, Roslyn 25
Frank Karlin, Roslyn 25
John Čadež, Roslyn 25
Martin Bogataj, Roslyn 25
Ig. Ripojs, Cle Elum 25
Fritz Verderber, Cle Elum 25
John Zupan, Cle Elum 25
Pavel Kolar, Cle Elum 25
Frank Šubie 25
Karl Seliškar, Cle Elum 10
Fr. Podbevšek, Cle Elum 10
Frank Pire, Cle Elum 10
Štefan Pavšič, Roslyn 10
Leo Erznožnik, Roslyn 10
John Brezimenca, Roslyn 06
Joe Burger, Cle Elum 25
Matija Koritnik, Cle Elum 25
"Mož z batom" s peto nabiralno polo. — Nabiralec: Jakob Istenič, E. Palestine, O. John Paženel 1.00
Frank Hostnik 1.00
Frank Bogataj 1.00
Anton Brelih 50
Jakob Trobec 50
Jakob Istenič 50
Jakob Črnologar 25
Frank Dolenc 25
"Mož z batom" s šesto nabiralno polo. — Nabiralec: Ant. Stražisar, Loydell, Pa. Ant. Stražisar 1.00
Frank Zaletelj 50
Joe Matičič (I.) 25
Ant. Rozina 25
Joe Zorc 25
Joe Matičič (II.) 25
John Bovha 25
Ant. Zalar 25
Jakob Stražisar 25
Franc Zalar 25
John Leskovec 25
Victor Trpin 25
John Švele 25
And. Kovačič 25
John Culkar 25
John Skubie 25

Franc Mikolič 25
John Debeve 25
Aloiz Baudek 16
Neimenovan 15
Math Hribar 10
Jakob Bumbač 10
Neimenovan 10
Godec 10
Joe Pisek 10
SKUPAJ 689.12

Is upravnistva.
Več nabiralnih pol nam e došlo ko je bil list že gotov, kajti kakor znano, se list tiska že v ponedeljek. Toliko na znanje.

Stranka

Za La Salle.

Tukajšnji soc. klub štev. 4. je sklenil na redni seji dne 30. junija, da priredi veselico 15. julija zvečer v prostorih sodruga Frank Pirnata. Čisti dobiček je namenjen v sklad, iz katerega se bodo pokrili stroški, ko naš obišče sodrug Ethin Kristan.

Somišljenike in prijatelje vabimo, da se vdeležijo te veselice. V nadi, da se odzovete našemu povabilu. Vam kličemo naprej: "Dobrodošli!"

John Rogel, tajnik.

ZASTOPNIKI PROLETARCA.

Buxton, Iowa: John Kraševac.
Chisholm, Minn.: Jos. Drobnič, box 152.
Cleveland, O.: A. Gradisher, 1158 E. 61st St.
Conemaugh, Pa.: Andrej Vidrič, box 523; Frank Pavlovič.
Collinwood, O.: Dominik Blümmel.
Detroit, Mich.: F. C. Oglar.
Dunlop, Pa.: Frank Kautič.
Ely, Minn.: John Teran, J. Škerjanec.
Franklin & Girard, Kans.: Fr. Wegel.
Frontenac, Kans.: Anton Katzman, John Bedene.
Glencoe, O.: Nace Zlemberger.
Greensburg, Pa.: Frank Matko, Keystone Hotel.
Hermine, Pa.: Jos. Bric.
Hibbing, Minn.: Frank Hitti in Henry Delles.
Gilbert and McKinley, Minn.: Anton Sterle.
Jenny Lind, Ark.: Frank Gorenc.
Indianapolis, Ind.: Filip Godina.
Kansas City, Kans.: Frank Aleš.
Kenosha, Wis.: Frank Zorovec.
La Salle, Ill.: John Rogel, 1216—3d St.
Martin Novlan, Jakob Brej.
Loydell, Pa. in okolica: Anton Stražisar.
Milwaukee, Wis.: Val. Razbornik, 414 Virginia St.; Ig. Kušljan, 229—1st Ave.
Morgan, Pa.: Louis Glažer.
Mulberry, Kans.: John Lekše.
Oregon City, Ore.: John Kurnik.
Pueblo, Colo.: Chas. Pogorelec.
Roslyn, Wash.: Gregor Janaček.
Roundup, Mont.: Martin Mežnaršič.
Springfield, Ill.: Frank Bregar.
Stanton, Ill.: Anton Ansec.
St. Louis, Mo.: Val. Sever.
Struthers, O.: Math Urbas.
Superior, Wyo.: Luka Glosser, box 341.
Waukegan & North Chicago: John Gantar.
Youngstown, O.: John Petrič.
Potovalni zastopnik za Pennsylvanijo, W. Virginijo, New York in sploh za celi East: Frank Podboj.
Sodrugi v tistih naselbinah kjer še nimajo stalnih zastopnikov, prosimo, da se zglašijo za zastopništvo. Prijavijo naj se kar potom dopisnice na upravnistvo "Proletarčeva", na kar jim pošljemo vse potrebno.

Upravnistvo.

Razširite svoje znanje! Poučite se o socializmu! Razvedrite si duha! — "Proletarec" ima v svoji književni zalogi sledeče knjige in brošure. Pošljite naročilo še danes:

LEPOSLOVNE KNJIGE, POVESTI:
Ethin Kristan: "Samosvoj", mehka vezba 80
"Pod Spevednem pečatom", I. zvezek 1.05
II. zvezek 80
Upton Sinclair (poslov. Jos. Zavertnik in Iv. Kaker): "Džungel". Povest iz čikaških klavnic \$1.00
Ethin Kristan: "Francka in drugo" 25
Pavel Mihalek: "Is nišin življenja" 50
"Tajnosti španske inkvizicije". (Dosedaj izšli samo štirje snopiči). — Snopič po 5

BROŠURE ZA SOCIALISTIČNO PROPAGANDO.
Vladimir Knaflič: "Socializem" 1.50
Enrico Ferri: Socializem in moderna veda 60
"Država prihodnosti" 20
"Proletariat" 10
Ethin Kristan: "Nevarni socializem" 15
"Strahovi". (Priporočljivo) 15
"Komunistični manifest" 20
"Zakaj smo socialisti" 10
"Kdo uničuje proizvodnjo v malem" 15
"Socializem" 10
"Kapitalistični razred" 15
"Socialna demokracija in kmetstvo ljudstvo" 5
"Vojna in socialna demokracija" 15
"Občinski socializem" 35
"Moderni socializem" 10
"Naša bogatstva" 5
Pe C. Cline-ju Iv. Molek: "Socialistični katekizem" 10

KNJIGE IN BROŠURE ZA PROTIKLERIKALNO PROPAGANDO:
Prof. Wahrmund (poslov. A. Kristan):
"Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost" 35
"Krst sv. Vladimirja". (V verzih. Priporočljivo.) 25
"V dobi klerikalizma". (Priporočljivo.) 80

DRUGE KNJIGE IN BROŠURE:
"O konzumnih družtvih" 10
"Narodno vprašanje in Slovenci" 15
"Moderni politični razvoj. — Moderni gospodarski razvoj. — Cilji socializma." 10
"Štiri črtice". (Poljudne zbirke "Več luči!" 5. snopič.) 1. Nekaj iz življenja fajmoštra Kozamernika. 2. Kako dolg rep je imel pes svetopisemskega Tohije. 3. V nebesih. 4. Konec sveta in sedež za "nebeško kraljestvo" 12
"Kako je lep vojaški stan." (Poljudne zbirke "Več luči!" 6. snopič.) 34

Vse te knjige in brošure pošljemo poštne prosto.

POZOR BRATJE SLOVENC!

Ali že veste kje je dobiti najboljše mes po najnižji ceni? — Gotovo v novi prvi Slovenski moderno urejeni mesnici
Ferko Bros., 270—1st Ave. in Park St.
Tu se dobijo najkakovnejše sveže in prekajene KRANJSKE KLO-BASE, kakor tudi jetrne in krvave domačega izdelka ter najkakovnejše PREKAJENO MESO: vse po najnižjih cenah.
Pridite in prepričajte se sami o naših cenah kakor tudi o kakovosti našega blaga.
NIZKE CENE IN DOBRA POSTREŽBA je naše geslo.
Ne pozabite nas torej obiskati v naši novi mesnici v Jos. Tratnikovem posloppju.
MILWAUKEE, WIS. Telefon: South 3518.

ZA MILWAUKEE, WIS.
Slovenec in Hrvatov priporoča
ANDREJ MAKAROVIC
svoj premo, drva in ekspres.
427 VIRGINIA ST.
Naroča se tudi pri Ig. Kušljanu — 229 1st Ave. — Telefonska zveza.

Dobrodošel obisk.

Neki odlični trgovec je pred nekoliko dnevi obiskal veliko tovarno, kjer se izdeluje dobro znano Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino. Z veliko pozornostjo je opazoval vse posameznosti in ko je odhajal, rekel je: "Gospod Triner, želim, da bi vsaki naših državljanov obiskal Vašo tovarno in potem Vam ni treba nikakoršne objave. Nikdar nisem videl take snažnosti v katerikoli veliki tovarni, kot v vaši in nikjer nisem bit sprejet tako prijazno in uljudno". Izdelovalec je mnenja, da se morajo medicine z največjo snažnostjo pripravljati ter zato porabiti najboljše snovi in najboljše pomočnike. To pa tudi pojasnjuje, zakaj narašča priljubljenost "Trinerjevega ameriškega zdravilnega grenkega vina" leto za leto. Ono ima odločno dobre učinke v slučajih boleznih prebavnih organov. Okrepčuje slast, pospešuje prebavo, utešuje bolečine, olajša zabasanost, slabosti po jedeh, nervoznost in glavobol.

V lekarnah — Jos. Triner, 1333—1339 S. Ashland Ave., Chicago.

Turčija — republika

Iz Dunaj prihajajo vesti, da se upor turškega vojaštva širi iz Albanije po celi evropski Turčiji. Nekatera poročila trdijo, da so se častniki turške armade zbrali v Adrianopol-u, z namenom izdelati načrte po katerih ima vojaštvo prevzeti začasno vladno in iz evropske Turčije narediti republiko.

FOTOGRAF

L. HAGENDORFF
ima znižane cene za POROČNE in BIRMANSKE slike.
173 Reed St.
MILWAUKEE, WIS.

Obuvala

za moške: od \$1.50 do \$4.00
za ženske: od \$1.00 do \$3.50
za otroke: od \$0.50 do \$2.50

Mi vas hočemo vselej zadovoljiti

AHRENS & VAHL

355 Grove St.
Milwaukee, Wis.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MARTIN OBERŽAN, Box 72, Mineral, Kans.
Podpreds.: FRANK AUGUSTIN, Box 360, W. Mineral, Kans.
Tajnik: JOHN CERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 489, Frontenac, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 357, W. Mineral, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.
MARTIN KOCMAN, Box 482, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, Woodward, Iowa.
JAKOB MLAKAR, Box 320, W. Mineral, Kans.
JOHN ERŽEN, Jenny Lind, Ark., Box 47.

Sprejemna pristojbina od 16. do 40. leta znaša samo eden dolar. Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati, gl. tajniku. Vse denarne pošiljke pa gl. blagajniku.

IMENIK IN NASLOVNIK URADNI-
KOV KRAJEVNIH DRUŠTEV
A. S. B. P. D.

Štev. 1. v Frontenac, Kans.
Preds. Anton Kotzman. Računovodja
Joseph Pilay, Frontenac, Box 134, Kans.
Blag.: Robert Gruber.

Štev. 2. v Chicopee, Kans.
Preds. Louis Ajdič, b. 131, Chicopee,
Kans. Računovodja: Anton Schuler, b.
209, Chicopee, Kans. Blagajnik: An-
drej Polovich, Chicopee, Kans.

Št. 3. v Nelson, Kans.
Preds.: Jacob Kuplen, R. 8. Pitts-
burg, Kans. Računovodja: John Kup-
len, b. 115, Yale, Kans. Blag.: Anton
Zagar, R. 8, Pittsburg, Kans.

Štev. 4. v Mineral, Kans.
Preds.: John Goršek, b. 469, Stone
City, Kans. Računov.: Louis Kovach,
b. 305 W. Mineral, Kans. Blag.: Frank
Speiser, b. 136, Mineral, Kans.

Štev. 5. v Weir, Kans.
Preds.: Frane Perme, R. 1, Weir,
Kans. Računov.: John Govekar, R. 1,
Weir, Kans. Blag.: Peter Kukovič,
R. 1, Weir, Kans.

Št. 6. v Yale, Kans.
Preds.: John Sajovic, Yale, Box 73,
Kans.; Računovodja John Royht, Yale,
Box 117, Kans.; Blagajnik Frank Se-
tina, Yale, Box 127, Kans.

Št. 7. v Coranville, Kans.
Preds. John Koron, R. 8, Pittsburg,
Kans. Računovodja: Joseph Miklaue,
b. 64, Yale, Kans. Blag.: Mike Rane-
ger (stanuje).

Štev. 8. v Fleming, Kans.
Preds.: Fr. Krabancja, R. 2, Pitts-
burg, Kans. Računov.: Anton Potočan,
R. 2, Cherokee, Kans. Blag.: Josef
Rahak, R. 2, Cherokee, Kans.

Št. 9. v Badley, Kans.
Preds.: John Dolanc, b. 41, Badley,
Pittsburg, Kans. Računovodja: Anton
Komar, b. 92, Badley, Pittsburg, Kans.
Blag.: Frank Tome, Dunkirk R. 1, 1,
Pittsburg, Kans.

Št. 10. v Jenny Lind, Ark.
Preds.: Frank Stucin, b. 226, Jenny
Lind, Ark. Računov.: John Eržen, b.
47, Jenny Lind, Ark. Blag.: Leo Ko-
lene, b. 248, Jenny Lind, Ark.

Št. 11. v Breezy Hill, Kans.
Preds.: Fr. Kozole, Breezy Hill Sta.,
Mulberry, Kans. Računov.: Rochus Go-
dina, R. 2, Mulberry, Kans. Blag.:
John Jordani, Breezy Hill Sta., Mul-
berry Kans.

Št. 12. v Cherokee, Kans.
Preds.: Tom. Celik, b. 21, Cherokee,
Kans. Računov.: John Beranich, R. 2,
box 97, Cherokee, Kans. Blag.: Andrej
Medved, Cherokee, Kans.

Št. 13. v Adamson, Okla.
Preds.: Ant. Križnik, Adamson, Okla.
Računov.: Rudolf Jeglič, b. 244, Adam-
son, Okla. Blag.: Anton Kristan, A-
damson, Okla.

Št. 14. v Maynard, O.
Preds.: Ant. Škoberne, b. 36, Maynard,
O. Računov.: Leo Bregr, b. 46, May-
nard, O. Blag.: Josef Mihenc, b. 22,
Maynard, Ohio.

Št. 15. v Pittsburg, Kans.
Preds.: John Bettega, Pittsburg, Kans.
Računov.: Ant. Dellage, b. 483, Fron-
tenac, Kans. Blag.: Givani Valentini,
(stanuje f).

Št. 16. v Franklin, Kans.
Preds.: John Zager, box 3, Franklin,
Kans. Računov.: Vinc. Egoršek, Frank-
lin, Kans. Blag.: Ant. Kosiř (stanuje f).

Št. 17. v Carney, Iowa.
Preds.: Vinc. Pernat, R. 4, E. Des
Moines, Ia. Računov.: Frank Galanti-
ni, 3920-8 Highland Park Sta., Des Mo-
ines, Iowa. Blag.: Louis Blasnik: Car-
ney, Iowa.

Št. 18. v Winter Quarters, Utah.
Preds.: John Reven (stanuje f) Ra-
čunov.: Roman Schumer, b. 45, Winter
Quarters, Utah. Blag.: Frank Kastelic,
Winterquarters, Utah.

Št. 19. v Black Diamond, Wash.
Preds.: Fr. Kucher, b. 606, Black Dia-
mond, Wash. Računov.: Jack Schaller,
b. 274, Black Diamond, Wash. Blag.:
Anton Krawagna, b. 240, Black Dia-
mond, Wash.

Št. 20. Ely, Minn.
Preds.: Jernej Janežič, box 398, Ely,
Minn. Računov.: John Podboj, box 991,
Ely, Minn. Blag.: Domin. Mestnik, Ely,
Minn.

Frontenac, Kans., 6. julija.
SPREMENBE PRI KRAJEVNIH
DRUŠTVAH A. S. B. P. D.
V MESECU JULIJU, T. L.

Novo ustanovljeno društvo, št.
20. v Ely, Minnesota:

John Podboj, John Schurk,
Jernej Janežič, Josef Virant, Ant.
Schurk, Anton Godec, Dam. Me-
stnik, Peter Skvadsky, F. Terdan
Alojs Porušek, John Ložar, John
Lušnak, Frank Šeškar, Anton
Mikolice, Anton Irtihar, Frank
Martinjak, Alojs Kalan, John Ar-
ko, John Gačnik, Ludvik Dejak,

Matija Železnikar, Frank Auman
Frank Povhe in Frank Dolinšek.
Društvo šteje 24 članov.

Novo pristopili člani:

K društ. št. 4: John Goršek;
k dr. št. 13: Josef Rušac in Fr.
Serneka; k dr. št. 16: Marka
Rene, Frank Dobrotinsek, Alojs
Koblar, John Benčič in John Re-
žen; k dr. št. 18: And. Blažič;
k dr. št. 19: Jos. Mlačnik.

Prestopili člani:

Od dr. št. 11: Fr. Bostič, Fr.
Paulič in Ant. Paulič; od dr. št.
2, k dr. št. 1: Ant. Grablovič;
od dr. št. 3, k dr. št. 16: John
Črepinšek; od dr. št. 7, k dr. št.
11: Alf. Albertiny, Ant. Opaskar,
John Gregorič, Corne-
lo Albertiny, Ant. Kunšek in Ti-
ro. Albertiny; k dr. št. 16: Jos.
Turk; od dr. št. 12, k dr. št. 16:
Lud. Reindaler.

Suspendirani člani:

Pri društvu št. 2. Angelo in
Tere Brentary; pri dr. št. 5.
John Kramer in Martin Mišmaš;
pri dr. št. 9. Jos. Brate, Karl
Eldin, Rudolf Firensus, Gregor
Potočnik in Ant. Obid; pri dr. št.
11. Georg Longo in Jos. Fidell;
pri dr. št. 16: Ferd. Gobel in
Anton Raspočnik.

Izključeni člani:

Pri dr. št. 2. Tom. in Verd.
Onarati; pri dr. št. 7.: Fin. M.
Maser, Ferd. Maser, J. M. Erjaveč
in M. Sekorsky; pri dr. št. 11:
A. Segato, D. Simon in M. Ma-
tevez; pri dr. št. 16: Rud. Blažič;
pri društvu št. 19 Jos. Jonke.
Prostovoljno odstopi od društva
št. 8. A. Zajc in Jos. Krasovec.

Umrli član:

Pri dr. št. 14. v Maynard, O.
John Oblak, umrl 28. maja t. l.
v starosti 29 let. Vzrok smrti:
ubit v rovu.

PROSLAVA DVAJSETLETNI-
CE A. S. B. P. D. v FRON-
TENAC, KANS.

Dne 4. julija bila je proslava
dvajsetletnega obstanka Avstrijs-
ko-Slovenskega Bolniško Pod-
pornega Društva. Proslava je bi-
la tako lepa, in tako častna, da
bode gotovo ostala v najlepšem
spominu vsem tistim, kateri so se
jo vdeležili.

Ko se je bližala deveta ura, za-
čeli so prihajati od vseh strani
člani in prijatelji s svojimi dru-
žinami. Slavnosti vdeležilo se je tu-
di osem tujkajšnjih različnih pod-
pornih društev s svojimi zasta-
vami.

Ob 11 uri uvrstila so se vsa
društva, ter na čelu godbe odko-
rakala na pohod. Pri vrnitvi v
društveno dvorano, nastopilo je
več govornikov. Prvi govornik
bil je mestni župan G. Manghini
v kratkih in jedrnatih besedah
je povdarjal pomen današnje slav-
nosti. Zahvaljujoč se vsem nav-
zočim društvam za mnogobrojni
poset.

Na govorniški prostor stopi
nato glavni predsednik M. Ober-
žan. On opisuje v daljšem govoru
ustanovitve, razvoj in obstanek
naše organizacije. Vspodbuja čla-
ne k slogi in vztrajnosti, katera
sta najboljša jamstvo za razvoj
in napredek društva. Živahno plo-
skane je pričalo, da so njegove
lepe besede našle živahen odmev
pri vsem občinstvu.

Najstarejši član, S. Heidinger,
ki je prekorajil že 77 leto spo-
minjal se je preteklih časov in je
v zbranih besedah slavil veliko
podporno delo, katerega je stori-
lo društvo v dobi dvajsetih let
med nami, ameriškimi Slovenci.

Nastopilo je še več govornikov.
Živahno odobravanje je sledilo
govornikovim besedam. Slovenski
pevski zbor "Orel nad Trigla-
vom" zapel je več mičnih narod-
nih pesmi. Nazdravljalo in plo-
skalo mu je občinstvo. S tem je
bil oficijalni del končan. Godba
je igrala ubrane komade, par tu-
ceatov parčkov se je radostno za-
čelo sukati po prostrani dvorani.
Šest članov tega društva je pa
neumorno donosila kipeče pivo,
ki je pač vsakemu dobrodošlo pri
neznosni vročini.

Pozno v noč je že bilo, ko smo
se začeli poslavljati. Razšli smo
se z najlepšimi utisi — želeč si, da
bi še nekaki 25 letnice in prosla-
ve Avstrijsko-Slovenskega Bol-
niško Podpornega Društva.
Bratski pozdrav.

John Černe.

MATI.

Socialen roman v dveh delih.
Spisal Maxim Gorkij.
(Dalje.)

Ob strani in nekoliko vzdaj za
njim je stopal s težkimi koraki,
visok, obrat človek, s širokimi, si-
vimi brkami, v dolgem sivem,
rdeče predloženem plašču in z
žoltimi generalnimi portami na
širokih hlačah. Kakor Malorus je
držal roke na hrbtu in privzdig-
nivi goste obrvi je ogledoval
Pavla.

Mati je opazila neobsežno ve-
liko, v njenih prsih je nepremič-
no tičal glasen vzklík, ki se je
skušal z vsakim vzdihljajem iz-
trgati; dušil jo je, a ona ga je
zadrževala, prijemaje se za prsi.
Pehali so jo semintja, majala se
je na nogah in drvela naprej brez
misli, skoro brez zavesti. Čutila
je, da je za njo čez dalje manj
ljudi, hladne val se jim je bližal
in jih razkropil.

Vse bolj so se bližali ljudje z
rdečo zastavo, gosti verigi sivih
ljudi, razločen je bil obraz voja-
kov — širok, čez vso ulico raz-
tegnjen, popačen obraz — vanj
so bile neenakomerno posejane
raznobarvne oči, a pred njim so
kruto lesketale tenke ostrine ba-
jonetov. Namerjeni na msa lju-
di, so rezali in tržali drugega za
drugim od množice in jo razkro-
pili, še preden so se jih dotaknili.

Mati je slišala za sabo stopinje
bežečih. Potrti, nemirni glasovi
so kričali:

— Narazen, otroci ...
— Vlasov, beži! ...
— Pavel, nazaj!
— Vrzi zastavo vstran, je jed-
nakomerno dejal Vjesovščikov.
— Daj jo sem, da jo spravim!

Z roko je pograbil za drog, za-
stava je omahnila nazaj.

— Pusti! — je zakričal Pavel.
Nikolaj je umaknil roko, ka-
kor da bi se bil opekel. Pesen je
utihnila. Ljudje so obstali in ob-
krožili Pavla, ampak on se je pre-
rinil naprej. Nastopil je molk, bi-
lo je, kakor da bi se bil izpustil
iz višav in obdal ljudi s prozorn-
nim oblakom.

Pod zastavo je stalo dvajset
ljudi, nič več, ampak trdno so
stali in privlačili k sebi mater
z bojaznijo in z nejasno željo, da
jim nekaj pove ...

— Gospod poročnik, vzemite
... to! — je zadonel enakomerni
glas visokega starca.

Iztegnivši roko je pokazal na
zastavo.

K Pavlu je skočil drobni ofi-
cirček, zgrabil z roko za drog in
zakričal:

— Izpusti!
— Roke proč! — je glasno de-
jal Pavel.

Rdeči prapor je trepetal v zra-
ku, nagibal se na levo in na des-
no in se zopet vzravnaval. Oficir-

ček je odskočil in sedel na zem-
ljo. Mimo matere je po bliskovo
švignil Nikolaj, z iztegneno roko
in skrčeno pestjo.

— Zgrabite jih! — je zakleal
starce in udaril z nogo na zem-
ljo.

Nekoliko vojakov je skočilo
naprej. Eden je zamahnil s kopi-
tom — zastava se je zamajala, se
nagnila in zginila v sivi kopici.
— Oh! — je nekdo žalostno
vzdihnil.

In mati je zatulila z zverins-
kim glasom. V odgovor ji je za-
donel iz vojaške tolpe jasni Pav-
lov glas:

— Na svidenje, mama! Na svi-
denje ...

— Živ je! Name misli! — je
dvakrat udarilo v materinem sr-
cu.

— Na svidenje, mamica!

Na prste je stopila, mahala z
rokami in se trudila, da bi ju vi-
dela; nad glavami vojakov je u-
gledala okroglo obličje Andreja
— nasmejalo se ji je, priklonilo.
— Ljubčka moja ... Andru-
ša ... Paša ... — je zakričala.
— Na svidenje, sodrugi! — sta
zaklicala iz vojaške tolpe.

Odgovarjal jima je mnogogla-
sen, raztrgan odmev. Z oken je
prihajal, odzgor, s streh.

XXX.

V prsi so jo suvali. Skozi me-
glo v oči je videla pred seboj
oficirčka, njegov obraz je bil
rdeč, napet; zadržal se je nad njo:

— Proč, starka!

Odzgor dol ga je pogledala,
pod njegovimi nogami je zapazi-
la drog zastave, prelomljen na
dva konca — na enem je visel
kos rdečega platna. Pripognila
se je in ga pobrala. Častnik ji je
iztrgal palico iz rok, jo vrgel
proč in teptaje z nogami zakri-
čal:

— Poberi se, pravim! ...

Sredi vojakov je zopet razpla-
menela pesen:

— "Na noge, delavci! Na plan!"

Vse se je vrtilo majalo, tre-
petalo. V zraku je šumel gost ne-
miren hrup, podoben zamolkemu
brenčanju brzojavnih žic. Čast-
nik je odskočil in razdraženo za-
vpil:

— Tiho! Narednik Krajnov ...

Mati je zibaje stopila po ko-
nece droga, ki ga je častnik vrgel
proč, in ga pobrala.

— Zamašite jim gobee ...

Pesen je zatrepetala, se trgala
in utihnila. Nekdo je prijel mater
za pleča, jo zasukal in sunil v hr-
bet ...

— Beži, beži ...

— Izpraznite ulice! — je za-
kričal častnik.

Deset korakov pred seboj je
mati zopet ugledala gosto množi-
co ljudi. Tulili so, kričali, žviž-
gali, se počasi umikali in se raz-
ilivali na dvorišča.

— Beži, hudič! — je zakričal
materi na uho mlad vojak z brki
in jo pahnul na trotoar.

Šla je opiraje se na drog, in
noge so se ji šibile. Da se ne
zvrne, se je z drugo roko opri-
mala za stene in plotove. Pred
njo so se umikali ljudje, poleg
nje in za njo so korakali vojaki
kričeč:

— Naprej, naprej ...

Vojaki so jo prehiteli, ona je
obstala in se ozrla. Na koncu u-
lice so stali v redki vrsti vojaki
in zapirali izhod na trg. Trg je
bil prazen. Sprej so se tudi zibale
sive postave in se počasi pomika-
le proti ljudem ...

Hotela je nazaj, a ne da bi se
zavedla, je šla naprej; dospelvi
do vogala je zavila v tesno, praz-
no ulico.

In zopet se je ustavila. Težko
je vzdihnila in prisluškovala.
Nekje spred je vpilo ljudstvo.

(Dalje prih.)

Še danes naročite en iztis
slavnega romana

"JUNGLE",

kjer so popisane delav-
ske razmere chieaških
klavnic. Cena znižana na
dolar s poštnino vred.
Upravišтво Proletarca.

Slovenci, obiskujte

'PARIS' RESTAVRACIJO

1914 Blue Island Ave., Chicago.
Lastnik: Tom. Grianias.

Postrežba točna. — Jedila do-
bra. — Cene primerno nizke. —
Odprto ponoči in podnevu.

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.

Urađuje od 8—11 predpoldne
in od 6—9 zvečer.

1842 So. Ashland Ave.

Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

CARL STROVER

Attorney at Law

Zastopa na vseh sodiščih.

St. sobe 1009

133 E. WASHINGTON STREET,

CHICAGO, ILL.

Telefon: Main 3986

POZORI! SLOVENCII! POZORI!

SALOON

s modernim kegljiščem
Sreče pivo v sodčih in buteljkah
in druge raznovrstne pijače ter usijaka
smodka. Potniki dobre čedno premo-
čije za niske cene.

Postrežba točna in isbena.
Vsem Slovincem in drugim Slovanom
se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR,

1625 So. Centre Ave. Chicago

Potisekov

SALOON

1237-1st St., La Salle, Ill

Toči vse, gostilni podrežene pijače
inse priporoča rojakom na običen obisk

Dobra domača kuhinja. Odprto po dnevi in po noči.

"BALKAN"

KAVARNA - RESTAURACIJA

IN POOL TABLE

M. Poldrugac

1816 So. Centre Ave.

ZDRAVLJENJE V 5 DNEH

Varicocele

Hydrocele

BREZ NOŽA

IN BOLEČIN

Ozdravim vsacega, kdor trpi na Varicocele, Structuri; dalje ozdravim
nalezljivo zastrupljenje, živčno nezmožnost, vodenico in bolezni tičočih
se moških.

Ta prilika je dana zlasti tistim, ki so izdali že velike svote zdravni-
kem ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili
zdravljeni po tucatih zdravnikov, brezuspešno, da posedujem le jas-
edino sredstvo, a katerim zdravim vsakega.

Popravite Vaše zdravje

Pridite v moj urad in govorite zaupno. Govorimo vse jezike. Dobili
boste najboljša nasvete in prednosti, ki sem si jih iztekel v moji 14 letni
prakti kot specialist v boleznih pri moških.

Ozdravim pozitivno šelodec, pljuca, ledice in nepravilne v jetrih.
(Za neuspešno zdravljenje ni treba plačati).

TAJNE
moške bolezni

zguba nagona, bolezni v
ledicah in jetrih

zdravim hitro za stalno
in tajno. Živčene one-
moglosti, slabost, napor,
zastrupljenje in zguba
veda.

PLJUČA
naduho, Bronchitis, srče-
ne bolezni in pljučne
zdravim po moji najno-
vejši metodi

Zastrupljenje

krvi

in vseh drugih kožnih
bolezni, kakor prišče,
lucije, onemoglost itd.

Ženske bolezni

beli tok, bolečine v oza-
ture, garje, otekline, po-
dju in druge organske
bolezni zdravim za stal-
no.

(Preiskovanje brezplačno) (Nasveti zastoj.)